

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Da der foreligger indstilling fra grupperne, skal jeg allerede i indeværende møde lade foretage valg af det udvalg, som det nu blev besluttet at nedsætte.

Man gik altså til:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om fornyelse af kollektive overenskomster på landbrugsområdet.

Valgt blev: *Ager Jensen, Haunstrup Clemmensen, Simonsen, H. C. Toft, Jens Peter Jensen (Sorø amt), Enggaard, Niels Eriksen, Erik Hansen (Ålborg amt), Niels Helveg Petersen, Valbak, Erling Dinesen, Anker Jørgensen, Risgaard Knudsen, J. O. Krag, Helge Nielsen, Chr. Thomsen og Morten Lange.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om Statens Kunstfond.

(Lovforslaget (nr. 211) findes i tillæg A. sp. 4169, fremsættelsen i tidenden sp. 4647).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Bodil Koch: Det var en opmuntrende læsning i anledning af det fremsatte lovforslag at repetere forhandlingerne i tinget ved kunstfondlovens vedtagelse i 1964. Sjældent har der lyst en så enig glæde ud af alle ordførelser bortset fra de uafhængige, som jo heller ikke ville stemme for loven.

Men som rimeligt var, blev det bestemt, at loven skulle revideres efter en 3-årig periode. En kunstfondlov danner jo rammen om en så udefinerbar sektor i samfundet, hvor meningerne og synspunkterne brydes stærkt og klimaet hastigt skifter. En vurdering af kunstfondlovens administrative struktur må da også anses for nødvendig efter de første prøveår. Her vil jeg blot sige, at det forekommer mig, at strukturen med de 3-årige 3 mands udvalg synes jeg har fungeret på en måde, der gør det absolut ønskeligt, at vi som foreslået bibeholder denne ordening. Dog er det måske et spørgsmål, om 3 mands udvalgenes funktionsår ikke burde følge finansåret i stedet for kalenderåret, men det er jo en småting, vi kan drøfte i udvalget.

Da revisionen af kunstfondloven blev udskudt sidste år, havde prisudviklingen allerede dengang været sådan, at hvis blot rådighedsbeløbet i finansåret 1968-69 skulle være bragt op på samme værdistade som ved lovens vedtagelse i 1964, måtte det være øget med 800.000 kr. Nu foreslås beløbet forhøjet med 1,6 mill. kr., og det lyder jo ved første skud meget godt. Spørgsmålet er, om kunstfondmidlerne burde pristalsreguleres. Detaljerne må jo drøftes igen, som jeg sagde før, i udvalget.

Men der er ét bestemt punkt, jeg mener er så vigtigt, at jeg gerne vil nævne det allerede nu; det drejer sig om midlerne til udsmykningsopgaver. Der er igennem de sidste år vokset et meget stærkt behov op for kunstnerisk udsmykning overalt i landet, i skoler og på uddannelsesinstitutioner af enhver art, på rådhus, sygehuse, sociale institutioner osv., og det synes jeg er en af de virkelig positive virkninger af loven om kunstfonden, der her har haft en lykkelig folkelig bredside. På den måde får befolkningen en helt ny og nær forbindelse med god dansk kunst og får øjne og sind åbnet for kunstens værdi eller stimuleres måske til undren og eftertanke, og det er jo også nyttigt. Allerede den første kunstfondlov i 1956 havde et beløb til udsmykning, og det

[Bodil Koch.]

hævedes i 1962 til 1,5 mill. kr. I det foreliggende lovforslag er summen ansat til 2.150.000 kr., men denne sum betegner i virkeligheden kun, at udsmykningsformållets rådighedsbeløb atter er på højde med, hvad det var i 1962, når pristalsstigninger og momsindregning tages i betragtning. Udsmykningsudvalget kunne sidste år kun efterkomme $\frac{1}{5}$ af de stadig stigende ansøgninger, og da byggeriet, især offentligt byggeri, er under stærk udvikling, vil problemerne år for år blive større. Her er noget, som jeg synes vi må se meget nøje på i udvalget, fordi netop på dette område kunstfondloven som allerede nævnt har fremvist så lykkelige, om end alt for små resultater.

Jeg vil også godt nævne procentfordelingen ved udsmykningsopgaverne, om de er rettelig fordelt mellem stat og kommune, og om de muligvis burde gøres variable. Da vi i tinget drøftede lovforslaget om revisionsudskydelsen, var der, så vidt jeg erindrer, fra alle sider enighed om, at loven skulle administreres så fleksibelt og smidigt som muligt; derfor fikses jo heller ikke i dette lovforslag tallene for de enkelte former for støtte, og det synes jeg er udmærket, lige så vel som jeg synes, det er udmærket godt, at 3 års stipendiernes aldersbestemmelser sløjfes.

Der var mange ting, man kunne ønske at tage frem, fordi der for de organisationer, der henhører under det billedkunstneriske, det litterære og det musiske udvalg, foreligger så mange betragtninger og forslag til ændringer, og der har været en livlig offentlig debat. Der er jo endnu mange unge og også ældre kunstnere, der lever under særdeles dårlige vilkår. Det overskygges, tror jeg, for den almindelige befolkning ganske af den kendsgerning, at de relativt få, der er på den kunstneriske hitliste, om jeg må bruge det udtryk, ofte tjener meget store penge. Men der er mange unge forfattere for øjeblikket, der simpelt hen må ty til duplikatorerne for at få deres værker ud blot i nogen måde. Der er masser af moderne musik, der aldrig publiceres eller kommer på plade, og der ligger også forslag fra organisationerne om, at der må gives støtte til det. Der er problem på problem; der er også problemet, synes jeg,

om kunstfonden ikke i højere grad kunne stå bag vandredstillinger landet over.

Magister Niels Barfoed skrev i december sidste år om alle disse forhold om kulturformidling, men hans ord kastede også lys ind over kunstfondproblemerne. Han siger, at interessen er ved at forskyde sig både kunstpolitisk og i almindelighed fra produktionsleddet til distributionsleddet, og at ikke alene som lige nævnt forfattere, men også filmfolk og teaterfolk må kaste sig ud i en udmattende selvdistribution.

Har denne problemstilling nu noget at gøre med vores debat om kunstfondloven? Det har den i høj grad. Vi bliver nødt til at spørge os selv, om vi virkelig er klar over, hvad vi gør, og hvad det er, vi vil med vores kunstfondlov, om man skal udvide den eller ikke. Denne gang foreslås den udvidet med kunsthåndværk og design, og dermed er der jo slået en breche i dens oprindelige idé. Man overvejede jo også allerede ved den allerførste behandling af kunstfondloven, hvad man skulle gøre med den udøvende kunst, med filminstruktørerne, med de sceniske kunstnere, med fotografer osv. osv. Og for nylig var der en kompetent arkitekt, der i en kronik sagde, at i virkeligheden burde kunstfondloven have som hovedopgave at støtte al form for talentfuld kunstnerisk indsats, der er med til at berige samtiden. Han nævnedes vejingeniører, byplanlæggere og gartnere, alle kreative mennesker, der med tilstrækkeligt talent gør vore omgivelser kunstnerisk mere udtryksfulde. Og det er jo ekstreme bemærkninger, men de siger alligevel en lille smule om faren ved at slå hul i kunstfondens oprindelige idé.

Jeg siger ikke dette for at værne det, man kalder finkulturelle forestillinger, men netop fordi jeg har en fornemmelse af, at det at værne det, som man må kalde den rene, skabende kunst for mennesket, det er i virkeligheden at lægge de sædekorn i jorden, hvorudaf den folkelige kultur bliver til.

Man foreslår nu at inddrage kunsthåndværket og den kunstneriske formgivning under loven. Der er det at sige til det, at kunsthåndværket har jo allerede sprængt glasmuren imellem kunst og ikke-kunst. De unikke ting inden for keramik og vævning og stoftryk støttes og købes allerede af kunstfonden af den simple grund, at de er kunst.

[Boðil Koch.]

Hvad de kunstneriske formgivere angår, så skal jeg ikke benægte, at fremme og støtte af det, man kalder danish design, er højst påkrævet, og det støttes jo allerede gennem Nationalbanken, så vidt jeg ved af fondet dér, men jeg mener i virkeligheden, at man måske under Danmarks erhvervsfond burde lave et kulturfond administreret af kunstnere og erhvervsfolk; derved ville designerne i hvert fald få bedre støttevilkår end gennem den ganske ringe sum på 200.000 kr., der er afsat både til kunsthåndværk og design i det foreliggende forslag. Men jeg ved, at denne sag er vigtigere end nogen sinde, for de sagkyndige siger, at medens Danmark før var i første række, hvad design angik, så sakker vi nu slemt bagud.

Mit parti vil gå, som det hedder, fordomsfrit ind i udvalgsforhandlingerne om kunstfondforslaget, som det foreligger. Vi er dybt interesseret i at give det en så god og fremtidsorienteret formulering som muligt. Det er naturligvis ikke alle i gruppen, der er enige om alle punkterne, men jeg vil gerne selv som et foreløbigt udgangspunkt for forhandlingerne i folketingsudvalget stille et spørgsmål til overvejelse: mon vi ikke bør bevare en ren støttelovgivning for de skabende kunstnere? Den bør formes så smidigt og fleksibelt som muligt. Det vil sige, at man inden for det litterære udvalg i højere grad end hidtil må tilgodese oversættere på højt plan — deres gendigtning er jo virkelig en skabende gendigtning — og scenografer kan falde ind under det billedkunstneriske.

Men jo mere jeg har tænkt over det, des mere ængstes jeg for den begrebsudfyldning, som vil betyde en sprængning af den bærende idé i den nuværende kunstfondlov. Jeg tror, vi må støtte den skabende kunst. Der står i bemærkningerne til det foreliggende forslag, at det uforandret og fuldt ud bygger på de principielle synspunkter, der ligger til grund for den gældende lov, men alligevel slipper man nogle kommercielle perspektiver ind i denne kunstfondlov. Jeg er da ganske klar over, at hvis vi åbner denne breche, så må vi tage spørgsmålet op om de udøvende kunstnere. Jeg mener, at de udøvende kunstneres, de sceniske kunstneres interesser bør varetages gennem den ny teaterlov, vi får, de udøvende musikeres gennem den musiklov, vi så hårdt trænger

til, og der må være øgede rejsestipendiemuligheder for disse kunstnere, for at de skal kunne forny sig og hente inspiration uden for vort lille lands grænser; det samme gælder kunstnere inden for filmbranchen og inden for TV og radio.

Hvad kunsthåndværket angår, har jeg allerede sagt nogle bemærkninger. Det unikke falder inden for kunstfondens rammer, men kunsthåndværkets område er så umådelig bredt. Jeg tror, at man burde flytte Kunsthåndværkerskolen over til kulturministeriet og bort fra de tekniske skoler, hvor lavsfolk i for høj grad kan sætte sig på tingene. Under en speciallov for Kunsthåndværkerskolen må man skabe mulighed for støtte til dansk kunsthåndværk, for rejsestipendier, for støtte til materialer og til eksperimenter osv.; de vil på den måde få bedre muligheder end under det ringe beløb, som loven her foreslår til støtte for dem.

Fremtiden tegner sig på hele dette område uklart. Vi ved så lidt om dens krav og behov. Vi ved, at de unge taler så meget om bortsprængning af al tradition, men jeg tror, at det må være et kulturministeriums opgave at holde kunstens og kulturens græsrødder friske ved at støtte de traditionelle kunstinstitutioner samtidig med, at man fornyr og dristigt fornyr deres rammer og muligheder. Bag vore traditionelle kulturlove tegner der sig nye perspektiver; nye initiativer og aktiviteter gør sig gældende, og jeg tror, vi må se i øjnene, at vi inden længe må have en lov om støtte til kulturel virksomhed af utraditionel art og også om kulturformidling. Men det er jo ikke det, der er til debat i dag, det aftoner sig blot som krav til eftertanke og analyse af morgendagen og dens behov.

Med disse ord vil jeg tilsige, naturligvis, vores absolutte velvilje til at forhandle om dette lovforslag og alle dets aspekter. Jeg håber, at vi kan gøre et både hurtigt og grundigt arbejde i folketingsudvalget, så lovforslaget kan vedtages hurtigst muligt.

Lembourn: Når man skal bedømme denne revision af vor vigtigste kulturpolitiske lovgivning, må man sætte den i forhold til den kulturpolitiske målsætning, man selv har. Den konservative kulturpolitik har altid anerkendt en europæisk tradition for støtte

[Lembourn.]

til kunstnere, der virkelig har vist talent. Men det har været vigtigere for os at få den principielle holdning igennem i kulturpolitikken, at man så langt, som det er muligt, skal bruge den således, at kunsten kan eksistere i kraft af sig selv. Man kan sige det med det paradoks, at støtten skal anvendes til at overflødigøre støtten.

Kunstneren har naturligvis været glad for at få hjælpen. Han opfatter dette samfund som et meget materialistisk samfund, og han har gang på gang mødt situationer, som han fik et indtryk af var en følge af, at samfundet var kunstfjendtligt. Og det endte med, at kunstnerne blev en proletariseret gruppe, og derfor havde de god brug for den sociale hjælp, som lå i kunstfondlovgivningen. Men efter vor opfattelse er det ikke kulturpolitik, for det, kunstneren ønsker, er, at han bliver brugt af det samfund, han lever i, det er, at der er en efterspørgsel efter hans værk. Uden at skulle sige noget dårligt om den sociale hjælp, som man har givet ham, kan man ikke bebrejde ham det, hvis han samtidig er utaknemlig. Mange kunstnere opfatter denne hjælp som et kødben, man har kastet ud til dem; for at de ikke skal skribe så højt — og meget kød er der nu ikke på det — som udtryk for, at de lever i et samfund, der betragter dem som overflødige, men man har jo social samvittighed, så derfor hjælper man dem selvfølgelig.

Det princip, som vi gerne ville have igennem i kulturpolitikken, er, at man prøver at skabe et miljø, hvori kunstneren føler at han er nødvendig, og dette kan bedst gøres gennem en støtte til værket, altså i højere grad en støtte til værket end til personen. Og det ville jo i virkeligheden have været en videreførelse af den gamle europæiske kulturpolitik, hvor mæcenen spillede en stor rolle, for det, han gjorde, var, at han brugte værket, og dermed fik kunstneren brug for ham. Jeg tænker f. eks. på, at dér, hvor vi skal hen gang, det er, at vi først og fremmest skal satse på udsmykningen, på bestilling af værker til offentlige institutioner. Det er en form for kulturpolitik, som de bildende kunstnere vil sætte meget højere end den almisse, som ligger i legaterne. Vi skal prøve at nå frem til det

og også se at anvende noget mere fantasi, når det gælder offentlige institutioners mulige efterspørgsel efter og bestilling af litterære, dramatiske og musikalske værker. I den retning har den moderne stat vist en overordentlig mangel på fantasifuldhed, og mange af de store kulturelle offentlige institutioner, vi har, har næsten intet gjort inden for dette område. Radioen og fjernsynet har præsteret noget, men det er næsten de eneste.

For litteraturen ville jeg anse det for mere rimeligt, hvis man betalte forfatterne anstændigt for samfundets brug af deres bøger på bibliotekerne. Hvis man betalte dem anstændigt, hvad man ikke gør, ville det være en betaling for værket, og det ville forfatteren sætte langt mere pris på end på at få et legat.

Derfor må jeg sige, at dette lovforslag ligesom det oprindelige kunstfondlovforslag ligger temmelig langt fra den principielle målsætning, som den konservative kulturpolitik har, men vi kan alligevel anbefale forslaget, fordi det rummer forbedringer. Og næsten samtlige forbedringer i dette lovforslag går i retning af den målsætning, som den konservative kulturpolitik har sat sig.

For det første er der mere til udsmykning, og det sætter vi megen pris på. Helst ville vi have det sådan, at vi engang kunne nå til at have alle ydelser til kunsten i én pulje, således at man ikke havde dem delt op dels under kunstfondloven, dels på finansloven, og at man kunne administrere denne pulje så smidigt, at man ikke var bundet til et bestemt antal legater, men kunne flytte rundt med beløbene, og hvis man fandt udsmykningsopgaver, bestillingsopgaver, inden for alle kunstarter, som i denne situation var værdifulde, kunne man bruge pengene til det i stedet for. Derfor er vi også tilfreds med, at der i lovforslaget er en mere smidig administration af den hidtidige lovgivning. Vi lægger megen vægt på det afsnit i bemærkningerne til lovforslaget, hvor der står — jeg citerer:

„Derfor bør udvalgene — inden for den fastsatte økonomiske ramme for de 3-årige stipendier — i særlige tilfælde også kunne opdele og uddele disse stipendier på en anden måde eller anvende dem til indkøb eller bestilling af kunstværker eller til

[Lembourn.]

andre foranstaltninger, som i det enkelte tilfælde vil tjene til at fremme fondets formål.“

Udmærket.

Man skal også tænke på, at kunst kommer i bølger. Pludselig opstår der en fælles inspiration. Et kendt eksempel var gennembruddet i den moderne engelske litteratur og dramatik midt i 1950'erne. Og så er der brug for støtte. I en anden periode er der en mere gold atmosfære, og så skal man ikke være tvunget til at anvende legaterne til det, men kunne føre dem over til noget andet. Vi er også tilfreds med, at arbejdslegaterne nu også kan gives til unge kunstnere.

Vi er tilfreds med, at den magtkoncentration, som er blevet stærkt kritiseret af visse kunstnere, og som man vel heller ikke kan se helt bort fra findes i nogle af udvalgene, nu skulle kunne standse. Vi lægger megen vægt på, at ministeren i bemærkningerne til lovforslaget har udtalt følgende:

„Det må være naturligt at forudsætte, at et udvalgsmedlem uden videre frasiger sig ethvert fagligt tillidshverv i beskikkesperioden.“

Jeg vil meget henstille til ministeren, at man sørger for, at denne udmærkede udtalelse bliver efterlevet.

Vi er tilfreds med, at man decentraliserer i udsmykningsudvalget og kan tage 2 lokale medlemmer fra det område, hvor udsmykningen skal finde sted, med ind i udvalget. Det tror jeg er en god ordning. Og endelig er vi tilfreds med, at der også er muligheder for at give noget til udøvende kunstnere.

Men revisionsforslaget har sine mangler. Jeg mener, det er en mangel, at man ikke efterkommer ønskerne fra især forfatterens side om at skabe mere kontinuitet i udvalget. Jeg vil gerne have drøftet i det udvalg, som skal nedsættes, den mulighed, at man nyvælger et medlem hvert år. Man fastholder de 3 års funktionsperiode, men ét medlem afgår hvert år og ét nyvælges. Og jeg beklager, at musikken stadig er så forfordelt, som den er.

Der har allerede, inden vi fik den første behandling af lovforslaget, været en del debatter. Arkitekterne har ønsket at være med. Vi finder det rigtigt, at de ikke er med, de hører ikke ind under denne lov. Men man kunne i udvalget eventuelt overveje at

supplere udsmykningsudvalget med en arkitekt, når det drejer sig om at harmonisere arkitektur med kunst. Da ville det måske være rimeligt, at man fik en arkitektonisk ekspert til rådighed.

Der har været megen debat om kunsthåndværket og den kunstneriske formgivning. Jeg går ud fra, at ministeren har haft for det første det argument, når han har indføjet det i lovforslaget, at man ønsker at støtte den originalitet og det talent, som også hører til i formgivning og i kunsthåndværk, og for det andet, at man mener, det er svært at skelne klart mellem, hvad der er egentlig skabende kunst, og hvad der er det, som man kunne sige rummer både noget skabende og noget formidlende. Heri tror jeg ministeren har ret. Men man kunne måske nok rejse det spørgsmål, om det er nødvendigt med et 3 mands udvalg i spidsen for dette område. Der skal administreres 200.000 kr., det er jo ikke mange penge. Skal vi virkelig have 3 mand til det? Kunne vi ikke udvide det bildende udvalg med en ekspert på dette område?

Alt i alt kan jeg altså på det konservative folkepartis vegne sige, at selv om lovforslaget endnu ligger langt fra vort principielle sigte i kulturpolitikken, er det en forbedring af den hidtidige lovgivning, og vi kan derfor tilsiige det en velvillig behandling.

Merete Bjørn Hanssen: Det foreliggende lovforslag om revision af loven om Statens Kunstfond betyder først og fremmest, at lovens principielle sigte, at vi investerer i kunstnerisk produktion, fastholdes helt uændret. I den offentlige debat har man jo villet mene, at dette, at kunsthåndværket og den kunstneriske formgivning, som det allerede har været draget frem flere gange her i dag, nu også foreslås inddraget under fondens virksomhed, ligesom skulle være begyndelsen til, at der rokkes ved lovens grundlæggende princip. Muligvis skyldes denne opfattelse, at ministeren ikke har fået rettet en uheldig trykfejl i lovforslagets tekst, hvor der tales om den kunstneriske „forgivning“. Jeg vil dog ikke tro, at ministeren ligefrem, selv om hans iver for kunsten er stor, er ude på at forgive folket med kunst. Men at fondens virksomhed ønskes udvidet til kunsthåndværket, er forståeligt, og det kan også begrundes med den

[Merete Bjørn Hanssen.]

stilling, som kunsthåndværket har i ophavsretlig forstand her i landet. Her er det jo i modsætning til Sverige, som vi ellers så gerne vil sammenligne os med, således, at kunsthåndværket nyder beskyttelse og er anerkendt som selvstændigt skabende i ophavsretlig forstand.

Jeg mener, at vi i udvalget nøje må overveje konsekvenserne af denne udvidelse. I hvert fald må vi sikre, at udvidelsen sker sådan, at man i administrationen fastholder lovens almindelige støttekriterium, som det er omtalt i bemærkningerne, nemlig kvaliteten af det kunstneriske talent og den kunstneriske produktion. Medmindre vi helt ubetinget fastholder dette kriterium, mener jeg, at værdien af de ønsker, som ministeren fremhæver i sin fremsættelsestale, vil svinde. Det er jo ønsker, som går ud på at skabe en formidling mellem den skabende kunstner og befolkningen gennem selve den kunstneriske produktion. Det, man kunne tage ind i overvejelserne, var måske, hvordan det står til med uddannelserne på områderne inden for kunsthåndværket.

Den anden udvidelse af fondens virksomhed, der sker ved dette lovforslag, er bestemmelsen i § 1, stk. 3, om andre former for kunstnerisk skaben, som ikke ellers opnår statsstøtte, og som nu kan blive sidestillet med de områder, fonden i øvrigt dækker.

For kunsthåndværkets vedkommende foreslår man jo en administration, som vi kender det, gennem et selvstændigt 3 mands udvalg. Det mener jeg vi må overveje i udvalget. Men ellers bliver det nu fondsbestyrelsen, som får ansvaret for støtten til de andre former for kunstnerisk skaben. Jeg kan her henholde mig til bemærkningerne i lovforslaget om de kunstnergrupper, der vil kunne falde ind under fondsbestyrelsens skøn.

I bemærkningerne om den fortsatte støtte, som fondens 3 mands udvalg skal kunne yde til foranstaltninger, der er egnede til at opfylde fondens formål, peges der som noget nyt på, at udgivelsen af værdifulde litterære arbejder må kunne sikres. Jeg håber, det i udvalget nærmere vil kunne oplyses, hvilke garantiordninger der her er på tale, så man undgår, som det fremhæves i bemærkningerne, at befordre særlige forlagsinteresser. Der er næppe tvivl om, at det højere ud-

dannelsesniveau med større kendskab til fremmedsprog i befolkningen i øjeblikket er ved at skabe en strukturforandring, hvad udgivelsen af oversættelseslitteratur angår, og man skal derfor ikke ved statsstøtte lægge en sådan i sig selv glædelig forandring store hindringer i vejen.

Det er meget betydningsfuldt, at lovforslaget helt uændret opretholder det administrationsprincip, der nu gennem 3 mands udvalgene har bestået sin prøve. Revisionen sigter her mod yderligere at hindre en fare for ensretning ved, at man vil udelukke umiddelbare valg til repræsentantskabet af netop afgåede medlemmer af 3 mands udvalget. Det er nok værd at overveje, om det bør lovfæstes, at udvalgsmedlemmer ikke i funktionsperioden kan bevare faglige tildlidsposter, ligesom man bør være opmærksom på betænkelighederne ved til udvalgene at udnævne medlemmer, der samtidig beklæder nøgleposter i kulturinstitutioner.

Det må hilses med tilfredshed, at 3 mands udvalgene gennem det foreliggende lovforslags bemærkninger nu får frie hænder til en mere fleksibel administration af rammebeløbene, sådan som det udtrykkelig var ønsket i betænkningen fra folketingsudvalget, der i sidste samling behandlede loven. Forhåbentlig vil der i det kommende udvalg kunne gives oplysninger om de erfaringer, der indtil nu måtte være indvundet på dette område.

Ved lovforslaget sker der en mindre udvidelse af kunstfondens repræsentantskab fra 28 til 31 medlemmer motiveret med de nye områders inddragelse under fondens virksomhed. Repræsentantskabet har jo en ganske klar opgave i at indstille til de livsvarige statsydelse og til hædersgaverne. Ministeren ønsker her en udvidelse af antallet af statsydelser, men vil bevare antallet af hædersgaver, der er 22. Jeg kan ganske tilslutte mig ønskerne om at ophæve begrænsningen af tildelingen af hædersgaver til bestemte grupper af kunstnere, så vi i hvert fald på dette område får ophævet det kunstige skel mellem skabende og udøvende kunstnere. Dette skel har medført, at hædersgaver ikke har kunnet tildeles så betydelige kunstnere som Aksel Schiøtz, Poul Reumert og Asta Nielsen, for at nævne repræsentanter for tre former for højt kvalificeret kunst. Men når dette er sagt, skal

[Merete Bjørn Hanssen.]

Jeg gerne bekende min skepsis over for den nedarvede statsydelsesinstitution og dermed over for nu at søge denne institution yderligere udvidet. Det foreliggende lovforslag skal til revision igen om 3 år. Jeg finder det ønskeligt, at man i lovens gyldighedsperiode virkelig tager statsydelserne op til nytænkning sammen med de sociale foranstaltninger, der i form af støtte til efterladte efterkønstnere findes i lovforslagets § 2.

Der er markante politiske ønsker om at rette statens kunststøtte direkte mod det kunstneriske værk. Jeg ville finde det mere rimeligt at overveje, at den betydelige forfatterstøtte, der f. eks. ydes via statsydelserne, blev sat i forbindelse med biblioteksafgiften, sådan at man forsøgte ligesom at omforme den sikkerhedsnetstanke, som ministeren gør sig til talsmand for, og som han begrundet disse ydelser med, og vælge en sådan fremgangsmåde, at man i stedet yder en rimelig betaling for det arbejde, et kunstnerisk værk repræsenterer.

Det foreliggende lovforslag betyder, at midlerne til Statens Kunstfond nu ajourføres i forhold til prisudviklingen siden 1964, og at der yderligere stilles 1/2 mill. kr. til rådighed for nye aktiviteter.

Bortset fra de muligheder, som en ændret hædersgavepraksis åbner for at jævne skellet mellem skabende og udøvende kunstnere, får vi ikke dette problem løst endeligt med det foreliggende lovforslag. Men jeg lægger overordentlig vægt på, at ministeren gennem en særlig finanslovbevilling i lovens gyldighedsperiode vil søge at indvinde erfaringer for, hvordan en sådan støtteordning praktisk kan udformes. Principielt må den, som det er fremhævet af ministeren, knyttes til de kunstneriske uddannelsesinstitutioner, vi har. Men taler vi om det kunstformidlende sigte, som vi også principielt ønsker indbygget i forbindelse med Statens Kunstfond, ja, så er det støtten til de aktive, vi må have opmærksomheden henvendt på. Jeg vil her særlig fremhæve betydningen af f. eks. at styrke det glimrende grundlag, som landets musikforeninger udgør for et musikformidlende arbejde. Jeg ser her en mulighed for på én gang at støtte både de musikskabende og de musikudøvende kunstnere, at virke for den mere lige adgang til kulturgoderne og at fremme en decentri-

seret kunststøtte. Det er med stor glæde, man kan notere sig, at dette sidste, decentraliseringen, også er et vigtigt nyt element i revisionen af loven om Statens Kunstfond. Det er jo allerede gældende praksis, men det foreslås nu lovfæstet i § 4, stk. 5.

Jeg skal med disse bemærkninger anbefale lovforslaget til en velvillig udvalgsbehandling.

Else-Merete Ross: Spørgsmålet om støtte til udøvende kunstnere, som foreslået af kulturudvalget, har optaget ministeren så meget, at 3 spalter i de indledende bemærkninger til lovforslaget handler herom. Ministeren har allerede gennem tipsmidler og begrænsede rådighedsbeløb kunnet yde mindre stipendier til musikere, sangere og sceniske kunstnere. Jeg håber, det må lykkes ministeren at få den påtænkte særlige finanslovbevilling på 200.000 kr. årlig i en 3-årig forsøgsperiode igennem, og at det indhøstede erfaringsmateriale kan danne grundlag for særlig lovgivning på disse områder, således som det er sket på filmområdet ved oprettelsen af filmfonden.

Jeg er helt enig med ministeren i, at støtten til udøvende kunstnere bør søges uden for kunstfondloven. Hovedsynspunktet for kunstfondets oprettelse var, at det skulle støtte det skabende kunstneriske arbejde, som ikke på kort sigt var salgbart, og som ikke kunne lønnes under den ofte langvarige proces fra undfangelsen til det færdige værk. Kunstfondet var tænkt som en hjælp og et middel til at frigøre den skabende kunst fra en alt for stor afhængighed af f. eks. kunsthandlere, forlag o. lign.

Dette er referater af udtalelser fra repræsentantskabsmødet for 10 dage siden. Man hævdede dér, at ministeren ikke havde ret, når der i bemærkningerne står, at lovforslaget uforandret og fuldt ud bygger på de principielle synspunkter, som ligger til grund for den gældende lov. Man hævdede, at den bildende kunst, den litterære kunst og tonekunsten netop gennem kunstfondet var frigjort fra det merkantile aspekt, mens brugskunsten i form af kunsthåndværk og formgivning havde en nær forbindelse med erhvervslivet. Man tog afstand fra kontorchef Tjalves udtalelse om, at kunstneren ved produktionsfremmende virksomhed skal hjælpe samfundet til at konkurrere. Disse

[Eise-Merete Ross.]

drøftelser syntes at gøre meget indtryk på Preben Wilmann, som tidligere er gået ind for et særligt udvalg for kunsthåndværk og design.

Da repræsentantskabet bl. a. er et forum, hvor generelle problemer drøftes, og da jeg med glæde har set, at man tidligere har tillagt repræsentantskabets udtalelser betydning, håber jeg, ministeren med folketingsudvalget vil tage dette spørgsmål op til nærmere drøftelse.

Thorkild Bjørnvig sagde i repræsentantskabet, at der nu var gået inflation i kunstbegrebet i forhold til den hidtidige lov. Man kan naturligvis have forskellige definitioner af begrebet kunst, også af begrebet skabende kunst. Min bekymring er, at Statens Kunstfond bliver for u håndterlig og for løs i fugerne, når man skal medtage kunsthåndværket og formgivningen og andre kunstneriske udtryksformer, der kan sidestilles med dem. Til det sidste formål er afsat 175.000 kr., der skal forvaltes af udvalgsformændene i fællesskab, og til kunsthåndværk og formgivning er afsat 200.000 kr., som skal forvaltes af et nyt udvalg på 3 medlemmer.

For at forene eller i hvert fald delvis forlige de modstående opfattelser vil jeg bede ministeren overveje følgende forslag. For billedkunsten findes to udvalg med fælles formand, i alt 5 personer, som nu skal forvalte 3½ mill. kr. Dette udvalg skulle yderligere disponere over det omtalte nye udvalgs 200.000 kr. Det kan være vanskeligt at drage en skarp grænse mellem billedhuggere og malere på den ene side og keramikere og vævere på den anden side. Det bildende udvalg har allerede nogle gange købt og givet arbejdsstipendium eller præmie til keramikere og vævere, f. eks. til væverskerne Berit og N. Petersen. Er Grethe Balle, der bruger garner til sine billeder i stedet for oliefarver, væver eller billedkunstner? Jeg mener billedkunstner. I de tilfælde, hvor der er tale om et unikum inden for kunsthåndværk eller formgivning, falder det efter min opfattelse naturligt ind under det eksisterende udvalg. Det samme må vel også gælde, hvis værkerne ligesom grafisk kunst fremstilles i et lille nummereret antal. Da det kunstneriske kvalitetskrav er afgørende, taler dette for ikke at sætte skel mellem for-

skellige former for bildende kunst. Når kunsthåndværk og design går over til at blive masseproduktion og bliver rent merkantilt, hører det ikke hjemme under kunstfonden, men ville, så vidt jeg kan se, kunne tilgodeses af Danmarks Nationalbanks jubilæumsfond.

I den gamle kunstfondlov fra 1956, som særlig tog sigte på udsmykning af statens bygninger og anlæg, var arkitekter repræsenteret i forretningsudvalget. Repræsentantskabet har ofte drøftet, om en arkitekt ikke burde have et medansvar i udsmykningsudvalgets beslutninger, så der sikredes organisk sammenhæng mellem bygning og udsmykning. Der har været afholdt en offentlig idékonkurrence om samarbejde mellem arkitekter og billedkunstnere vedrørende boligområdets udformning. Det billedkunstneriske udvalg præmierede en række samarbejdende arkitekter og billedkunstnere med tilsammen 200.000 kr. Så i stedet for at henføre arkitekter til § 1, stk. 3, som jeg er usikker over for, vil jeg mene, at arkitekter som de lige omtalte måtte kunne falde inden for udsmykningsudvalgets område. Så ville det kgl. akademis tre gamle skønne kunster igen være forenet. Der er en indre sammenhæng mellem disse områder, så det ville være rimeligt at samle dem mest muligt under samme formand og eventuelt udvide udvalget med et medlem eller en konsulent.

I forbindelse med det litterære udvalgs rådighedsbeløb foreslås medtaget udgivelse af kunstnerisk værdifulde oversættelser ved en garantiordning for dokumenterede tab for forlæggerne. Oversættelse af lyrik opfatter jeg som skabende kunst, når den har en kvalitet, som man finder den f. eks. hos Bjørnvig, Uffe Harder og Malinowski, så jeg håber, den slags lyrik må finde ind under garantiordningen.

Udvalget for tonekunst har været forfordelt. Det rettes nu noget op. En begrænset del af nutidig dansk musik findes indspillet på gramofon gennem Samfundet til Udgivelse af dansk Musik. Det er blevet foreslået i repræsentantskabet, at kunstfondet støttede indspilning af værdifulde danske værker under den forudsætning, at et musikforlag forinden havde trykt værket, og at forlaget i rimeligt omfang deltog i omkostningerne. Jeg vil bede ministeren overveje forslaget, som måske skulle knyttes til en

[Else-Merete Ross.]

lignende garantiordning som forlæggernes. Desuden ønsker udvalget en konsulent til bedømmelse af støtten til jazzkomponister.

Kunstfondens organisatoriske opbygning synes at virke tilfredsstillende. Jeg håber, udvalgene benytter sig af tilladelsen til at anvende deres rådighedsbeløb smidigt og indrette støtten efter, hvad der for den enkelte kunstner er mest hensigtsmæssigt.

Statens Kunstfonds rådighedsbeløb ajourføres nu. Kontoen for udsmykning af bygninger har f. eks. været uændret fra 1962. Ud over det kommer der en forøgelse på 500.000 kr. Jeg håber ikke, at vi, indtil loven revideres næste gang, skal blive stående ved disse beløb, som vil udhules, ligesom det nu er sket, men at vi på de årlige finanslove vil kunne tage hensyn til prisudviklingen.

Uden for kunstfondens rådighedsbeløb ligger de faste ydelser på finansloven. Antallet foreslås forhøjet fra 105 til 115, og de 22 hædersgaver foreslås bibeholdt. Med hensyn til disse livsvarige ydelser henstiller jeg, at udvalget gøres bekendt med den svenske ordning og drøfter dens fordele og ulemper i forhold til vor ordning. En hædersgave ydes til kunstnere som samfundets højeste anerkendelse. Det er ikke givet, at der altid findes 22 kunstnere, som samfundet synes bør have hædersgave, men det er ligesom blevet et krav, at bliver en hædersgave ledig, skal en af dem, der har den mindre statsydelse, avancere. Jeg ville foretrække, at hædersgaver, efterhånden som de bliver ledige, konverteres til 3 af de mindre statsydelse på 12.000 kr., som jeg synes der er mere behov for. Heri er mange ældre kunstnere uenige med mig, mens mange yngre er enige. Vi kunne godt beholde et par hædersgaver. En hædersgave burde ifølge min sprogbrug være noget, der blev uddelt i ganske særlige tilfælde, eventuelt som en stor engangsydelse. Den skulle uddeles enten til en skabende kunstner eller til en udøvende kunstner som udtryk for befolkningens taknemlighed eller beundring.

Kunstfondens udvalg administrerer også socialpræget hjælp til kunstnere og deres efterladte. Selv om udvalgene gerne vil af med disse opgaver, mener jeg, vi skal beholde disse ordninger, indtil loven revideres næste gang, og så overveje en gradvis afvikling.

Der er mange principielle og praktiske spørgsmål i dette lovforslag. Det radikale venstre håber på et godt samarbejde om deres løsning i folketingsudvalget.

Gunhild Due: SF er principielt tilhænger af kunstfonden ud fra den betragtning, at det er samfundets opgave at medvirke til at skabe muligheder for, at der kan skabes kunst, som vi anser for en nødvendig del af samfundslivet.

Nu har de øvrige ordførere grundigt behandlet problematikken omkring kunstfonden; jeg skal derfor nøjes med at kommentere enkelte af de nye ting i lovforslaget.

Med hensyn til at inddrage kunsthåndværk og lignende er vi nærmest imod, men vil naturligvis være med til at drøfte sagen i udvalget. Vor modstand skyldes dels en vis skræk for at blande forretning ind i kunstfonden, men først og fremmest må vi se på det forholdsvise beskedne beløb, kunstfonden har til rådighed til sine mange opgaver; der er hårdt brug for de penge til fondens egentlige og vigtigste formål. Jeg mener nok, det er vigtigt at fremme kunsthåndværket, men det ligger jo sådan, at Nationalbanken netop har oprettet et betydeligt fond, så vidt jeg ved på 15 mill. kr., til dette formål, hvad man kun kan være glad for. Jeg tror i øvrigt, at den måde, man bedst kommer de unge uetablerede kunsthåndværkere til hjælp på, er ved at stille værksteder og lignende til rådighed for dem, men jeg mener bare, at det må ske under en anden lovgivning.

Der tales også om andre former for kunstnerisk skaben, og jeg kan da godt se det ønskelige i en vis smidighed i administrationen af loven, men så længe vi ikke har flere penge at støtte med, er jeg lidt bange

[Gunhild Due.]

for, at tingene let bliver for udflydende for os. Personlig er jeg ikke spor begejstret for tanken om at støtte bygningskunst, fordi jeg finder, at der i forvejen hos mange arkitekter er en alt for udbredt tendens til at ville bygge monumenter for sig selv og stille det æstetiske over det brugsmæssige til stor skade for de mennesker, der ikke skal nøjes med at se på bygningerne udefra, men også skal opholde sig inde i dem. Denne tendens til at sætte bygningens udseende over hensynet til menneskers velbefindende bør vi ikke fremme lovmæssigt.

Derimod er jeg meget tilfreds med, at der nu bliver mulighed for at støtte værdifulde oversættelser og udgivelser, som ellers ikke ville blive tilgængelige for befolkningen. Jeg er også glad for bestemmelsen om, at udsmykningsudvalget kan suppleres med lokale folk i de enkelte udsmykningssager. Jeg anser det for meget vigtigt, at de folk, der skal se på udsmykningen i det daglige, også bliver engageret og reelt medbestemmende om disse udsmykninger, om anskaffelsen af de ting, man skal have.

Jeg vil gerne i udvalget have en fordomsfri drøftelse af hædersgaverne; der er delte meninger om dem i min gruppe. Jeg vil også meget gerne i udvalget have oplysninger om fordelingen af de af fonden købte kunstværker. Den er vistnok ikke rigtig kommet i gang endnu. Jeg er bekendt med, at der er kommet en bekendtgørelse om det, men jeg har hørt fra institutioner, at man forlanger, at de institutioner, der søger om at få del i disse værker, om at låne dem, skal forpligte sig til at tage flere billeder. Dermed lukker man jo de små, men måske meget besøgte institutioner ude, fordi de kun har plads til et enkelt billede. Det synes jeg er urimeligt, og det bør vi se på. Det kan ikke være meningen, at systemet skal administreres på den måde.

Jeg skal i øvrigt tilsige velvillig behandling.

Sigsgaard: Jeg vil gerne starte med at fastslå, at VS går ind for loven om Statens Kunstfond, men vi synes, at nogle af ændringerne i lovforslaget går i en lidt kedelig retning. I og for sig går vi kun nødtvungent med, fordi loven om kunstfonden slet ikke rummer det i sig, som for os er det væsentligste,

kunstnerens sociale ansvar. Det bliver jo slet ikke berørt. Man taler bare om kunstneren i al almindelighed og tør ikke komme ind på, hvad der egentlig menes med den gode kunstner og den gode kunst.

I dag er det jo sådan, at kunsten betragtes som en slags hobby, der dyrkes af de få, men som hele befolkningen er med til at betale for, og noget tyder på, at sådan skal det fortsat være. Her tænker jeg på den yderst beskedne forhøjelse af midlerne til udsmykning, hvor jeg er helt enig med fru Bodil Koch. Men det er jo ikke nok med, som fru Bodil Koch sagde, at forøgelsen kun lige godt og vel opvejer prisstigningen; der er også kommet en vældig forøgelse af det offentlige byggeri, og det er tit det offentlige byggeri, der er på tale i forbindelse med udsmykning, sådan at beløbet set i forhold til det vel faktisk er blevet mindre.

I det hele taget burde kunstfonden sætte ind på formidlingen. Folk har ikke råd til at købe litteratur, billedkunst og grammofoonplader i dag i det omfang, som de måske gerne ville, og den kommercielle formidling fordyrer kulturprodukterne urimeligt. Derfor bør kunstfonden støtte formidlingen uden om de kommercielle kanaler. Et eksempel. Studenterrådet i Århus vil producere og sælge en plade med Biermann-sange, og det kan de gøre til en billigere pris, end den ellers kunne produceres og sælges til. Her synes jeg, der var en opgave for kulturministeriet. Ideelt ville det være, om der blev oprettet et offentligt finansieret forlag ledet af kunstnerne til udgivelse af den musik og den litteratur, som ministeren selv i bemærkningerne siger ikke kan udgives i dag. Hvad billedkunsten angår, burde kulturministeriet opkøbe billeder og stille dem til rådighed for alle gennem udlån fra bibliotekerne.

Folk, der beskæftiger sig med f. eks. forretningsliv eller politik, tager jo almindeligvis ikke kunsten særlig alvorligt, men betragter den som en handelsvare på det frie marked, og derfor lader man i frihedens navn og tit med statsstøtte film, teater, litteratur osv., der giver sig ud for at være kunst, være med til at fordumme en befolkning, der aldrig har lært at gennemskue, aldrig har fået mulighed for at gennemskue, hvad der er spekulationskunst, og hvad der er ægte kunst. Meget af den såkaldte og højt

[Sigsgaard.]

anerkendte kunst er direkte med til at spørre vejen til den kunst, der kommer os ved, der fremmer erkendelsen af vores egen situation og modet på at ændre denne situation.

VSs kulturpolitik vil møde modstand hos underholdningsindustriens folk, fordi vi tillader os at fremhæve kunstnerens og kunstens sociale ansvar. Det er selvfølgelig ikke ensbetydende med, at kunstneren frivilligt skal underkaste sig den herskende smag, sådan at han maler, komponerer eller skriver, som flertallet eller systemet kræver, men det betyder, at kunstneren er så bevidstgjort, at han erkender, at han ikke arbejder i et tomrum, men i en verden sammen med andre og gennem sin kunst er med til at udvide og højne bevidstheden om virkeligheden og vilkårene. Kunsten forstået på denne måde vil altid være oprørske på den ene eller den anden måde, derfor får den dårlige vilkår, og derfor får underholdningsindustrien, der er sløvende og konserverende, gode vilkår. Det burde jo være anderledes.

Når det nu er sådan, at politikerne har afløst hoffet som mæcener, burde politikerne også have mod til at vurdere kunsten og dermed prioritere den. Vi er i alt for høj grad tilbøjelige til at sige, at det er lige godt det hele, når bare det ligner det, som vi traditionelt forstår ved kunst. (Kunsten skal hverken være magi eller socialrådgiveri, men den skal hjælpe det enkelte menneske til at erkende virkeligheden, sådan at han og hun får tro på, at virkeligheden kan ændres til noget bedre.) Derfor må vi sige nej til den kunst, der søger at mystificere virkeligheden, sådan som det ofte sker i den såkaldt folkelige kunst. Den populære kunst er jo tit med til at fastholde den enkelte i fremmedgjorthed, i afmagt og i trist passivitet.

Lovforslaget går desværre i nogen grad uden om de moderne udtryksformer, der måske er bedst egnede til at løse opgaven, sådan som jeg ser den, kunstneriske udtryksformer, der er i overensstemmelse med tidens strømninger. Jeg tænker i den forbindelse på beatgrupper, som jo i mange tilfælde i høj grad arbejder seriøst, men som økonomisk helt er afhængige af merkantile interesser, sådan at disse grupper ikke har bare antydning af frihed til at følge deres egne veje og finde nye former. Jeg havde gerne set, at netop disse nye former for mu-

sik, der dyrkes af store grupper unge, i lovforslaget var blevet behandlet på lige fod med det mere traditionelle musikliv.

Det samme hensyn kunne man ud fra ovennævnte betragtninger også have taget til fotokunsten. At fotograferingen kunstnerisk set kan være en meget talende udtryksform, har vi set en række eksempler på. Mange husker stadig væk udstillingen Family of Man, der nok har sat flere spor end mange maleriudstillinger. I dag bør man erkende, at seriøst arbejdende fotografer i lige så høj grad hører hjemme under kulturministeriets vinger som seriøst arbejdende malere. Det er f. eks. meningsløst, at Deltagruppen har været nødt til at opgive flere udstillinger, fordi man på museerne ikke har haft mulighed for at yde støtte til fotoudstillinger. Både beatmusik og fotokunst bør kunne komme klart ind under loven om kunstfonden, idet man fastholder lovens idé om den samfundsmæssige betydning af den skabende kunsts udfoldelsesmuligheder. Den idé er værd at holde fast på, men så må man også holde fast ved lovens emnekreds, sådan som den er præciseret i den hidtidige lovs formålparagraf.

Emnekredsen er jo nemlig samtidig lovens begrundelse, og hvis man først sprænger denne emnekreds ud over de i egentligste forstand tre skabende kunstarter, hvorunder altså også beatmusik og fotokunst efter min mening hører, så tror jeg, man hurtigt vil erfare, at de nye grænser for lovens område vil forekomme mere og mere umotiverede, jo mere man udvider dem, at udvidelserne altså vil kalde på flere udvidelser, for hvor mange fag med kunstnerisk islæt findes der ikke!

Man vil også komme til at opdage, at det vil blive svært at argumentere for loven, hvis det en dag skulle blive nødvendigt. Man kan ligefrem se det på ordene i formålparagraffen, der jo ikke taler om fag, men om de tre kunstarter billedkunst, digtning, musikkomposition. Det er meningsløst at føje oversættelser til, når man f. eks. taler om den skabende kunst inden for litteraturen. For i de tilfælde, hvor en oversættelse er kunst, ja, da er den digtning, og så skal den selvfølgelig støttes som digtning og ikke som oversættelsesfag. På samme måde er det meningsløst at tale om skabende kunst inden for den bildende kunst, når man be-

[Sigsgaard.]

gynder at føje kunsthåndværket til, for når kunsthåndværket er kunst, så er det billedkunst, og så skal det støttes som billedkunst af kunstfonden.

Kunstfonden skal jo sikre kunstneren en vis frihed fra det kommercielle pres, og man bryder efter min mening afgørende med formålet, hvis kommercielle interesser nu skal trækkes ind i fonden. Ministeren vil have Kunsthåndværksforeningen ind i repræsentantskabet. Man kunne spørge, om ministeren ikke ved, at denne forening er fuldkommen domineret af industrien, at virksomhedernes kontingent er mange gange større end de øvrige medlemmers, at den nuværende formand betegnende nok også er formand for Georg Jensen Sølv, og at industriens folk har stor overvægt i bestyrelsen. Det er også sådan, at mange gode kunsthåndværkere af disse grunde ikke ønsker at være medlem af foreningen.

Med disse bemærkninger har jeg villet pege på det yderst betænkelige i at drage kunsthåndværket og formgivningen ind under kunstfonden.

Vi ser det som vor opgave i kulturpolitisk henseende at pege på det i de moderne kunstneriske udtryksformer, der er med til at afvise den massive puritanske og trykkende bedsteborgerkultur, der jo helt er styret af merkantile interesser. Jeg må tilføje, at det er umuligt at tale om Statens Kunstfond, hvis man ikke hele tiden samtidig holder sig for øje, at kunstpolitik uden at være kædet sammen med f. eks. boligpolitik, socialpolitik, uddannelsespolitik kun er med til at bevare det bestående klassesamfund.

Vi ønsker altså den kunstpolitik fremmet, der får mennesker til at erkende og ændre deres situation og virkelighed, og ikke den, der fremmer en romantisk flugt fra virkeligheden og en pacificering. Vi vil altså ikke være med til at holde liv i borgerskabets paradekultur bakket op af ugepressen og sensationsjournalistikken og ser en opgave for kunstfonden i at modvirke det. Men hvis der skal blive indhold i disse ord, må vi opfordre til, at man tager fat på kunstens indhold i højere grad end på kunstens form, og jeg synes af de foregående ordførerindlæg at kunne forstå, at man agter at behandle det forslag, der er kommet her, grundigt i udvalget, og det er jeg tilfreds med. Jeg håber, man vil nå

frem til at undgå det, som jeg mener er forringelser af kunstfonden, og som der her er stillet forslag om, og at man i enighed vil kunne undgå dem.

Ministeren for kulturelle anliggender (K. Helveg Petersen): Der er peget på en lang række enkeltheder; det er givet, at det må vi gemme til udvalgsarbejdet. Der er også til løb til en ret vidtgående filosofien over, hvordan man skal gribe hele dette spørgsmål om kunstnerstøtte an. Jeg indrømmer, at mange af de synspunkter, som hr. Sigsgaard her til sidst fremsatte, må jeg ved denne lejlighed afstå fra at komme ind på, men jeg tør nok sige, at det kan ikke være rigtigt, at kunstfonden, sådan som den har været administreret, og sådan som den tænkes administreret, vil give plads for den, skal vi sige paradeudvikling, eller hvilket udtryk det nu var, hr. Sigsgaard brugte, som han altså frygter for. Der er ikke den allermindste anledning til at antage, at der i sammenhæng med de forandringer, der er foreslået i loven, skulle ske en forringelse af mulighederne for at højne det kunstneriske niveau.

Der er et centralt spørgsmål, som jeg er nødt til at sige lidt om, det er spørgsmålet om udvidelsen af kunstfondens virksomhed. Det er jo et spørgsmål, som de fleste ordførere har været inde på. Jeg vil gerne sige, at det jo er et spørgsmål, som næsten hele tiden siden vedtagelsen af loven i 1964 har været under debat. Det fremgår af folketingsudvalgets betænkning i maj 1964, at udvalget havde været inde på at drøfte en udvidelse af lovens område, sådan at også andre grupper end skabende kunstnere kunne komme med, og man henstillede til ministeren, at man skulle være opmærksom på spørgsmålet i forbindelse med lovens revision, sådan at man søgte tilvejebragt en række erfaringer, et materiale med hensyn til art og omfang af støtten til andre grupper end skabende kunstnere.

Nu har man ikke haft mulighed for i noget større omfang at gøre erfaringer med hensyn til udvidelser, fordi vi simpelt hen ikke i kulturministeriet har rådet over midler hertil. Rådighedsbeløbene er ikke store nok, kun inden for filmkunsten har der været muligheder takket være de støttemuligheder, der her foreligger. Men det, der står fast, er jo, at der har været en almindelig interesse

[Ministoren for kulturelle anliggender.]

for, at der skete en udvidelse, og over for de røster, der har hævet sig imod de udvidelser, der er foreslået, må det jo først og fremmest anføres, at det er en misforståelse at tro, at de beløb, der er afsat til nye formål, ellers ville være gået til de hidtidige formål. Jeg mener heller ikke, at man tjener hverken fondet eller kunstens interesser ved at opfatte fondet som en eksklusiv klub, som en sluttet medlemskreds, og hvor man ikke tillader, at nye medlemmer kommer indenfor. Det kan ikke være meningen, at man definerer skabende kunst så snævert, at man afviser enhver forbindelse med det nyttige. Det vil være en helt stor misforståelse at afvise den rolle, som arkitektur, kunsthåndværk og ingeniørkunst har spillet i verdenskunsthistorien. Jeg tror ikke, man ville komme godt af sted med at prøve på at afvise den sammenhæng, der er imellem disse områder og den kunstneriske udvikling.

Jeg tror altså, at man snævrer kunstbegrebet ind ved at angribe udvidelsen. Det afgørende er kvaliteten, og det er fremhævet meget stærkt i bemærkningerne, at det er dette kriterium, der lægges til grund for afgørelsen af, om støtte kan ydes eller ej.

Et andet væsentligt principielt problem, der har været fremme fra flere ordføreres side, er spørgsmålet om hædersgaver og de faste statsydelse. Jeg skal her kun sige, at der jo er en meget lang tradition for, at man yder støtte til kunstnere i form af hædersgaver og andre faste beløb på de årlige statsbudgetter. Når man omtalte disse ydelser i bemærkningerne til lovforslaget i 1964, var det jo, fordi man mente, at man måtte se på ydelsernes placering inden for den samlede støtte til kunstnerne. Men det er da klart, at vi, selv om der er en gammel tradition på disse områder, må se på, om der er ting, man kan rette på, og jeg er villig til at drøfte i udvalget, om der er muligheder her. Men jeg vil gerne sige om de finanslovsydelse, der er tale om, at de jo har en ganske betydelig virkning for den samlede kunstnerstand som et økonomisk sikkerhedsnet. Jeg tænker her især på de faste statsydelse, mindre på hædersgaverne, og det er under hensyn hertil — det er et svar til fru Merete Bjørn Hanssen — det er under hensyn til dette sikkerhedsnet, at der er stillet forslag om en forøgelse med 10 portioner, og her erindr

jeg om den udvidelse af kredsen, der kan komme ind under ordningen, og som rimelig gør udvidelsen af portionantallet.

Fru Bodil Koch og også andre har været inde på udsmykningsopgaver. Jeg medgiver dem, der har talt om det, at de beløb, vi har afsat hertil, er for små; det har de været hele tiden. Beløbet på 1,5 mill., der nu foreslås forhøjet til godt og vel 2 mill., er jo et ringe beløb i forhold til det behov, der foreligger. Men måske bør vi interessere os for, hvordan vi kan påkalde en større interesse inden for de regioner, der nu dannes, amter og kommuner. Jeg tror ikke, det vil være muligt at komme op med disse beløb igennem denne lovgivning i et sådant omfang, at vi virkelig kan tale om, at vi på en måde, der blot nogenlunde rækker til, kan tilfredsstille de behov, der er. Men der er jo andre veje, man kan gå ude omkring, og jeg håber meget, at vi i amter og kommuner kan stimulere interessen for, at man bidrager til udsmykningsopgaverne, som man har dem i de forskellige områder.

Jeg er glad for den tilslutning, man har givet til decentraliseringstendensen. Jeg så gerne, at vi gik langt videre, men det samlede beløb, vi har til ydelse til kunstnerne, rækker altså ikke til. Når der ikke er mere end godt og vel 2 mill. kr., vil det ikke være rimeligt, at man nedsætter udvalg i de enkelte amter for at administrere hele dette forhold.

Hr. Lembourn var inde på spørgsmålet om kunstnernes stilling og holdning, og det er da et princip, som jeg synes vi bør kunne være enige om, at vi i så høj grad, som det er muligt, lægger vægten på værkerne, men jeg tror ikke, vi kan gøre det alene. Det er nok rigtigt, at kunstnerne helst vil have, at deres bøger og deres værker bliver efterspurgt, men det er jo ikke altid, det værdifulde værk bliver efterspurgt, og hvad så? Vi kan altså ikke opgive nogen af de kanaler, der bruges her. Jeg tror, vi skal have et samspil af dem, og med den fleksibilitet, der er åbnet adgang for, mener jeg, vi kan løse problemerne på en hensigtsmæssig måde. Om fleksibiliteten gælder det, at man inden for det enkelte område kan foretage rokeringer, og man kan endelig også gøre det på tværs af områderne.

I den forbindelse vil jeg gerne sige til fru Else-Merete Ross, at kan vi finde en løsning, hvor vi kan lade et udvalg fungere også med

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

henblik på andre områder, ja, så lad os gøre det. Lad os se på dette i udvalget.

Og så skal jeg blot sige, at der er mange områder, som jeg gerne ville have udbygget mere, men vi er i en situation, hvor vi ikke har mulighed for at ekspandere, sådan som vi, der her taler om tingene, gerne vil, fordi vi jo ved, at der er så mange andre presse- rende opgaver, som staten skal tage sig af. Det, det gælder om for os, er, at vi anvender de beløb, der stilles til rådighed, så fornuftigt, hensigtsmæssigt og rationelt som muligt. Det, der ligger os på sinde, er at fremme udviklingsmulighederne, og dér tror jeg nok — for at afrunde de bemærkninger, jeg var inde på før om det nyttige — at vi må regne med, at der i den inspiration og i de oplevelser, der knytter sig til kunsten og den kunstneriske udfoldelse, også ligger muligheder for at påvirke det handlingsmønster, vi i øvrigt følger. Jeg skal ikke fordybe mig i de erhvervsmæssige muligheder, for jeg ønsker ikke en debat om kunst ud fra det synspunkt, om kunsten betaler sig, men jeg synes heller ikke, det er nyttigt at opstille et skel, sådan som nogle har gjort det i det, der er sagt her.

Jeg takker for den tilslutning, der er givet, og håber, at vi i udvalget kan få klaret en række af de enkeltheder, som man har rejst her under første behandling.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 5 medlemmer og 5 stedfortrædere til Europarådets rådgivende forsamling.

(Jfr. tidenden sp. 5654).

Valgt blev: *Erhard Jakobsen* med stedfortræder *Jørgen Peder Hansen*, *Per Hækkerup* med stedfortræder *Ove Hansen*, *Per*

Federspiel med stedfortræder *Kristen Østergaard*, *Bøgholm* med stedfortræder *Knud Østergaard* og *Else-Merete Ross* med stedfortræder *Amtoft*.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Udvalget angående forslag til lov om ændring af lov om hunde har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes mandag den 5. maj kl. 13.30 med følgende dagsorden:

1) *Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse.*

2) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om fornyelse af kollektive overenskomster på landbrugsområdet.

3) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om hunde.

4) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om Statens Kunstfond.

Angående folketingets arbejde i de følgende dage i den pågældende uge henviste formanden til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 18.19.

I stedet for det af formanden ved mødets slutning berammede møde til mandag den 5. maj kl. 13.30 indkaldtes telefonisk eller telegrafisk til møde fredag den 2. maj kl. 13.30 med følgende dagsorden:

Eventuelt: anden behandling af:

Forslag til lov om fornyelse af kollektive overenskomster på landbrugsområdet.